

ปลาฟลาวเวอร์ฮอร์น: ปลาสวยงามที่อาจมีภัยแอบแฝง

ดวงมาศ บัวนาค

กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพสัตว์น้ำจืด

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด

สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง

ประเทศไทยได้มีการนำเข้าพันธุ์สัตว์น้ำต่างถิ่นมากมายหลายชนิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเพาะเลี้ยงและเพื่อเป็นสัตว์น้ำสวยงาม บางชนิดของสัตว์น้ำที่นำเข้าเหล่านี้ได้มีการเพาะเลี้ยงจนประสบความสำเร็จ ปลาฟลาวเวอร์ฮอร์นเป็นปลาลูกผสมที่ใช้ปลาหมอไทรมาคูเลทัส (*Cichlasoma trimaculatus*) เป็นหลัก แล้วนำปลาหมอสีจากอเมริกากลางและอเมริกาใต้มาผสมข้ามสายพันธุ์ โดยเน้นความแปลกใหม่และสวยสะดุดตาจนเกิดเป็นปลาสายพันธุ์ใหม่ที่ได้ลักษณะเด่นทั้งความสวยงามและลักษณะรูปร่าง ลักษณะเด่นต่างๆนี้ทำให้ผู้เลี้ยงปลาเกิดความนิยมทั้งในรูปทรงและสีสันสวยงาม ปลาที่มีรูปร่างหนาและรี หัวมีส่วนนูนออกข้างนอกเป็นโหนกขนาดพอเหมาะกับรูปร่างและมีสีสันสวยงาม มีตาข้างข้างหัวและมีเส้นรอบตา หางและครีบทุกครีบกางออกตั้งตรงตลอดเวลาทำให้มีความรู้สึกว่ปลามีความงดงามและมีสุขภาพดี นอกจากนี้จะมีสีสันสุดสวยแล้ว ปลาฟลาวเวอร์ฮอร์น ยังมีลักษณะลายข้างตัวคล้ายอักษรจีน มีความหมายว่า “นะ โม อมิตตะพุทธ” ทำให้เกิดความเชื่อว่าเป็นตัวแทนแห่งความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์มีบารมีอย่าง สก ลก ชิว นำโชคมาสู่ผู้เลี้ยง เป็นการเพิ่มความนิยมและทำให้มีการเพาะเลี้ยงมากขึ้น ในการเพาะแต่ละครั้งจะได้ลูกปลา

ครอกละประมาณ 1,000 ตัว ใช้เวลาในการเลี้ยง 2-3 เดือนลูกปลาจึงจะเติบโตจนเห็นสีส้ม ผู้เลี้ยงจะคัดตัวที่สวยงามไว้ได้เต็มที่ไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ นอกนั้นจำเป็นต้องทิ้งเพราะผู้ล่าอาหารไม่ไหว เมื่อปลาตัวใดมีลักษณะไม่ดีจะถูกปล่อยลงสู่แม่น้ำ หรือแหล่งน้ำธรรมชาติ นอกเหนือจากการหลุดรอดออกจากฟาร์มเพราะอุทกภัยอันเป็นการหลุดรอดโดยไม่ตั้งใจ จึงเป็นสาเหตุให้มีปลาชนิดนี้อยู่ในแหล่งน้ำ

ต่างๆพบเห็นได้ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีผู้พบลูกปลาวัยอ่อนของปลาหมอสีนี้ในป่าชายเลนบริเวณตำบลบางปูจังหวัดสมุทรปราการอีกด้วย ปลาชนิดนี้มีศักยภาพในการรุกรานตั้งแต่ยังไม่ออกสู่สิ่งแวดล้อม เพราะในการเลี้ยงปลาชนิดนี้ต้องใช้ลูกครอกคือลูกปลาอ่อนหรือปลาขนาดเล็กทุกชนิดจำนวนมากเป็นอาหาร เมื่อตลาดต้องการปลาชนิดนี้จำนวนมากก็เป็นสาเหตุให้ลูกครอกและปลาขนาดเล็กอื่นๆถูกจับมาเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ขณะนี้พบว่าชาวประมงบริเวณป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส จับลูกปลาเล็กๆทุกชนิดจำนวนมาก ส่งขายเป็นอาหารปลาชนิดนี้ให้กับผู้เลี้ยงปลาที่ตลาดโกลกและประเทศมาเลเซีย ซึ่งในพื้นที่พรุของภาคใต้มีปลาขนาดเล็กเฉพาะถิ่นอาศัยอยู่คือ “ปลาชิวหนุ” ในอนาคตอาจถูกจับจนสูญพันธุ์ได้

ปัจจุบันความนิยมในปลาคาร์ฟนี้ยังคงมีอยู่แต่น้อยลงไปกว่าเดิมหลายเท่า ผู้ผลิตหลายรายต้องเลิกกิจการไปพร้อมทั้งมรดกไว้เป็นภาระต่อระบบนิเวศแหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากปลาฟลาวเวอร์ฮอร์นเป็นปลาเขตร้อนมีความอดทนสูงสามารถปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติบ้านเราได้เป็นอย่างดี ดำรงชีวิตได้ในระดับอุณหภูมิ 22-27 °C ทนต่อคุณภาพน้ำที่หลากหลาย นอกจากนี้ปลาฟลาวเวอร์ฮอร์นจัดเป็นปลาชนิดรุกราน มีลักษณะนิสัยดุร้าย หวงถิ่นที่อยู่ กินอาหารเก่งและเจริญเติบโตเร็ว จึงเป็นผู้ล่าหรือตัวห้ำ (Predator) ต่อชนิดพันธุ์อื่น ๆ รวมทั้งปลาพื้นเมืองอาจถูกจับกินเป็นอาหาร นอกจากนี้ยังเป็นปลาที่ชอบขุดเขี่ยหินและไม่ชอบพีชน้ำ จึงอาจทำลายระบบนิเวศเป็นเหตุให้ระบบนิเวศในพื้นที่นั้นเปลี่ยนแปลง เป็นตัวแก่งแย่งถิ่นอยู่อาศัย แหล่งอาหาร แหล่งวางไข่ปลาพื้นเมืองเดิม ทำให้ห่วงโซ่อาหารถูกแทรกแซง และเกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพได้ หากหลุดรอดลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติอาจมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำชนิดพื้นเมือง

กรมประมงได้สังเกตเห็นถึงปัญหาเรื่องนี้มานานแล้ว จึงได้ดำเนินการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาห้ามมิให้นำสัตว์น้ำบางชนิดเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2547 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2547 เป็นต้นมา รายละเอียดรายชื่อสัตว์น้ำตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวดูได้จาก Web site ของกรมประมง (http://www.fisheries.go.th/fish_test/nanasara.htm) ในขณะเดียวกันกรมประมงได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับสถาบันด้านความปลอดภัยและความหลากหลายทางชีวภาพ (IBC) คอยกำกับดูแลและพิจารณาอนุมัติการนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่นที่ผู้นำเข้าได้ยื่นขออนุญาตต่อกรมประมง ทั้งนี้เพื่อจะได้ควบคุมการนำเข้าสัตว์น้ำชนิดพันธุ์ต่างถิ่นมิให้มีผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพสัตว์น้ำของชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่การปฏิบัติอย่างได้ผลจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง

ทุกฝ่ายทั้ง ผู้นำเข้า ผู้เลี้ยง ตลอดจนบุคคลทั่วไป กรมประมงได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าว ในงานแสดงต่างๆเช่น งานประมงน้อมเกล้า งานประมงน้อมใจ ซึ่งเป็นงานใหญ่ระดับประเทศมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้าชมงานจำนวนมาก การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของสัตว์น้ำต่างถิ่นและปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทีมงานนิตยสาร Thai crossbreed. มปป. ครบเครื่องเรื่องปลาหมอสี. นิตยสาร Thai crossbreed. 178 หน้า.

ปลาต่างถิ่นในไทย. <http://www.siamensis.org/oldboard/2522.html>. November 28, 2008

พิชิต ไทยอินวงศ์. สายพันธุ์ปลาต่างถิ่น อันตรายที่แฝงมากับความงาม.. <http://topicstock.pantip.com/jatujak/topicstock/J3031046/J3031046.html>. May 2009.

พิทักษ์ ศุภบัณฑิตกุล. 2548. กลยุทธ์ธุรกิจปลาสวยงาม : จากประสบการณ์จริง. นีออน บั๊ก มีเดีย. 106 หน้า.

ฟลาวเวอร์ฮอร์น. http://www.nicaonline.com/articles/site/view_article.asp?idarticle=175. June 25, 2009.

Flowerhorn. <http://www.2snake2fish.com/fish/cichlids/flowerhorn.html>. June 25, 2009.

ยุพินท์ วิวัฒน์ชัยเศรษฐ์ และนทีชา วิชัยดิษฐ์ . 2549. จุดประกายให้ปลาหมอสีโครสบริด. วารสารการประมง 59 (6). หน้า 551-559.